

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**PROCEEDINGS
of the XIX International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**2024
Астана**

УДК 001

ББК 72

G99

«ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024» студенттер мен жас ғалымдардың XIX Халықаралық ғылыми конференциясы = XIX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024» = The XIX International Scientific Conference for students and young scholars «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024». – Астана: – 7478 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-7697-07-5

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001

ББК 72

G99

ISBN 978-601-7697-07-5

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2024**

<https://www.zakon.kz/5005907-kazakhstan-voshel-v-spisok-samyh.html>

4. Третье с конца место занял Казахстан в рейтинге стран для туризма//Tengrinews, апрель 2021 год. https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/trete-kontsa-mesto-zanyal-kazakhstan-reytinge-stran-turizma-435346/.

5. Рейтинг стран по развитию сектора туризма и путешествий. Справочник. <https://nonews.co/directory/lists/countries/travel-tourism-competitiveness>.

УДК 33.338.1

ІРІ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚОНАҚ ҮЙ ЖЕЛІЛЕРІНІҢ АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫ МЕН ОЛАРДЫҢ ҚАЗАҚСТАН ҚОНАҚ ҮЙЛЕРІНЕ ӘСЕРІ

Хасеин Аружан Жанатқызы

aruzhanhasein@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Туризм» кафедрасының магистранты, Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекшісі – Ж. Дулатбекова

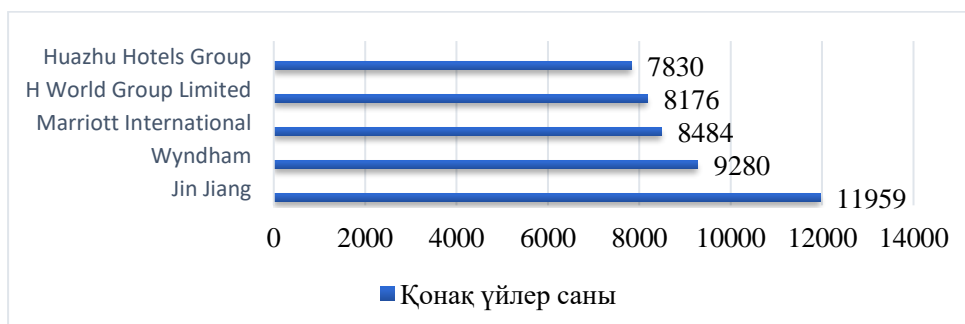
Бүгінгі таңда қонақ үй тізбектері қонақ үй қызметтері нарығында берік орнықты. Барлық жерде дерлік, кез-келген мегаполисте сіз үлкен қонақ үй бірлестігін таба аласыз [1].

XXI ғасырда қонақ үй желілері әлемнің көптеген елдерінің экономикасының негізгі элементіне, олардың дамуы мен тиімділігін арттырудың жетекші күшіне айналды. Әлемде трансұлттық (ұлттық шекарадан тыс) 300-ден астам ірі желілік қонақ үй бірлестіктері ("қонақ үй тізбектері") құрылды [2].

Халықаралық тізбектерге бірігу қонақ үйлер өздерінің бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін шаралар қабылдайды деп болжайды. Белгілі корпорациялар оған кіретін барлық қонақ үйлердің клиенттеріне қызмет көрсету стилі мен сценарийінің өзіндік ерекшелігін қамтамасыз ететін ережелер мен стандарттарды әзірлейді [3].

Дүниежүзілік туристік ұйымның деректері бойынша әлемде барлығы 16 миллион қонақ үй жұмыс істейді, оның 20% - ы қонақ үй желілеріне жатады. Желі, шетелдік тәжірибе көрсеткендей, қонақ үй бизнесінде шаруашылық жүргізудің ең тиімді әдісі болып табылады. Алғашқы қонақ үй желілері АҚШ-та 1930 жылдары пайда болды және Америкада басқа елдермен салыстырғанда ең көп. Бүгінгі таңда американдық қонақ үйлердің кем дегенде 70% - ы белгілі бір қонақ үй желісіне кіреді.

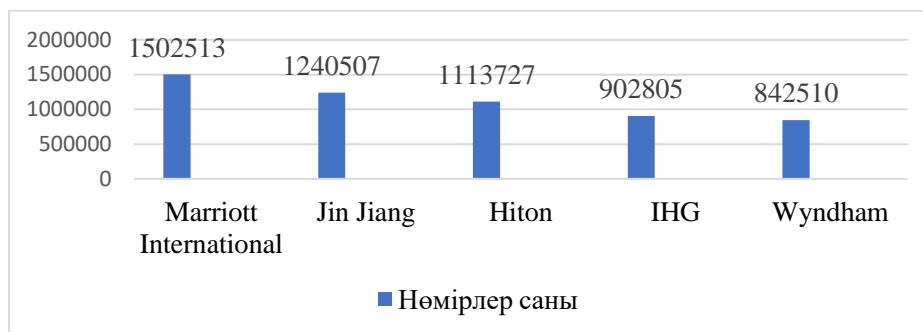
1 суретте әлемдегі қонақ үйлер саны бойынша ең ірі топ 5 қонақ үй желілері көрсетілген. Сәнді, жоғары деңгейлі (премиум), орта деңгейлі, үнемді немесе арнайы бутиктік қонақ үйлер болсын, Jin Jiang International 2023 жылы әлемдегі ең ірі қонақ үйлер желісі болып табылады. Екінші орында 9280 қонақ үйі бар АҚШ-та орналасқан Wyndham Hotels & Resorts қонақ үйлер желісі тұр. Үздік үштікті 8484 қонақүйі бар АҚШ-тағы тағы бір қонақ үй желісі Marriott International жабады.

1 сурет - қонақ үйлер саны бойынша ең ірі топ 5 қонақ үй желілері [4]

Төмендегі 2 суретте халықаралық қонақ үй желілері жұмысының маңызды көрсеткіші

көрсетілген. Нөмірлер саны бойынша тізімнің басында жетінші жыл қатарынан көшбасшы Marriott International компаниясы орналасты. Содан кейінгі төрт позицияға сәйкесінше Jin Jiang, Hilton, IHG, Wyndham қонақ үй желілері орналасқан.

Сурет 2 - нөмірлер санына қарай 2023 жылы қонақ үй топтарының жаһандық рейтингі [5]

Қонақ үй желілері саяхатшылар үшін де, қонақ үй иелері үшін де бірқатар артықшылықтар ұсынады. Қонақ үй желілерінің кейбір негізгі артықшылықтарына мыналар жатады:

Кесте 1 - Қонақ үй желілерінің ерекшеліктері

Ерекшелік атауы	Мазмұны
Адалдық бағдарламалары:	көптеген қонақ үй желілерінде адалдық бағдарламалары бар, олар тұрақты қонақтарды ақысыз түндер, нөмірлерді жаңарту және эксклюзивті жеңілдіктер сияқты жеңілдіктермен марапаттайды. Бұл бағдарламалар клиенттердің адалдығы мен қайталанатын бизнесті ынталандырады.
Keң желі:	қонақ үй желілері көбінесе ірі қалаларды, туристік бағыттарды және әуежайларды қоса алғанда, әртүрлі жерлерде жылжымайтын мүліктің кең желісіне ие. Бұл кең желі саяхатшыларға баспана таңдауда көптеген нұсқаларды ұсынады.
Сапа кепілдігі:	қонақ үй желілерінде олардың объектілерінің белгілі бір тазалық, қауіпсіздік және техникалық қызмет көрсету стандарттарына сәйкестігін қамтамасыз ету үшін қатаң сапаны бақылау және тексеру процестері болады. Бұл бүкіл жеткізу тізбегінде жоғары сапа деңгейін сақтауға көмектеседі.
Брондау жүйелері:	қонақ үй желілері қонақтарға онлайн немесе мобильді қосымша арқылы нөмірлерді оңай брондауға мүмкіндік беретін орталықтандырылған брондау жүйелерін ұсынады. Бұл брондау процесін жеңілдетеді және бос бөлмелерге кепілдік береді, әсіресе туристік маусымның шыңында.
Бренд туралы хабардар болу:	танымал қонақ үй желілері көбінесе брендтің жоғары танымалдылығына ие, бұл саяхатшыларға қонақ үйлерге сенуді және таңдауды жеңілдетеді. Брендпен танысу жайлылық пен сенімділік сезімін қамтамасыз ете алады.
Ыңғайлылықтың әртүрлілігі:	көптеген қонақ үй желілері мейрамханалар, фитнес орталықтары, бассейндер, бизнес орталықтары және т.б. сияқты көптеген ыңғайлылықтарды ұсынады. Бұл ыңғайлылықтар қонақтың жалпы тәжірибесін жақсарты алады.
Шығындарды үнемдеу:	қонақ үй желілері жеткізушілермен жақсы мәмілелер жасай алады және олардың ауқымына байланысты тиімдірек әрекеттерді жүзеге асыра алады. Бұл қонақтарға бәсекеге қабілетті бөлме бағалары түрінде берілуі мүмкін шығындарды үнемдеуге әкелуі мүмкін.
Кәсіби қызметкерлер:	қонақ үй желілері әдетте қызметкерлерді оқытуға және дамытуға инвестиция салады, бұл қызметкерлердің білімді, тұтынушыға бағытталған және тамаша қызмет көрсетуге қабілетті болуын қамтамасыз етеді.
Қауіпсіздік:	желілік қонақүйлер көбінесе қауіпсіздік камералары, электрондық кілт карталары жүйелері және қонақтардың қауіпсіздігін арттыра алатын оқытылған қауіпсіздік қызметкерлері сияқты сенімді қауіпсіздік шараларын қолданады.
Корпоративтік және топтық брондау:	көптеген қонақ үй желілері корпоративтік және топтық брондауларға қызмет көрсету үшін жабдықталған, бұл оларды бірнеше бөлмені қажет ететін іскер саяхатшылар мен іс-шараларды жоспарлаушыларға қолайлы етеді.
Тұрақты сыйақылар:	адалдық бағдарламасына қатысушылар сыйақыларды бүкіл тізбек бойынша ала алады және өтей алады, бұл қонақтарға тұрғылықты жеріне қарамастан

	жеңілдіктер жинауды жеңілдетеді.
Арнайы брендтер:	кейбір қонақ үй желілерінде саяхатшылардың әртүрлі түрлеріне бағытталған арнайы брендтер бар (мысалы, сәнді, бюджеттік, бутик, ұзақ тұруға, отбасылық демалысқа арналған), бұл қонақтарға өз қажеттіліктері мен қалауларына сәйкес келетін брендті таңдауға мүмкіндік береді.

Қазақстандағы қонақ үй желілерінің тарихы 1991 жылы ел Кеңес одағынан тәуелсіздік алғаннан кейінгі кезеңде тамыры бар. Соңғы онжылдықтар ішінде Қазақстан өзінің инфрақұрылымы мен туризмін белсенді дамытты, бұл әртүрлі қонақ үй желілерінің пайда болуына және кеңеюіне әкелді. Қазақстандағы қонақ үй желілері тарихындағы кейбір маңызды сәттер:

1. 1990 жылдар: 1990 жылдардың басында тәуелсіздік алғаннан кейін Қазақстан өзінің бизнесі мен туризмін белсенді дамыта бастады. Бұл уақыт шағын жеке қонақ үйлер мен қонақ үйлердің пайда болуымен, сондай-ақ Батыс қонақ үй брендтерінің қазақстандық нарыққа кіру әрекеттерімен сипатталды.

2. 2000 жылдар: 2000 жылдар ішінде Қазақстанда туризм мен бизнес-саяхаттардың қарқынды өсуі байқалды. Бұл Hilton, Marriott, InterContinental, Accor және басқалары сияқты ірі халықаралық қонақ үй желілерін елде өз қонақ үйлерін ашуға ынталандырды.

3. Туризмді дамыту: инфрақұрылымның дамуы мен Қазақстанның туристік тартымдылығының өсуіне қарай қонақ үй желілері туристер мен бизнес-саяхатшыларды орналастыру мен оларға қызмет көрсетудің түрлі нұсқаларын ұсына отырып, өз қызметін кеңейтті.

4. Өңірлік айырмашылықтар: Қазақстандағы қонақ үй желілері тұтынушылық сұраныс пен өңірлердің дамуындағы айырмашылықтарды да ескереді. Мысалы, басқа қалаларға қарағанда, Алматы мен Астана халықаралық қонақ үй желілерінің негізгі орталықтарына айналды. Себебі бұл туристер мен іскер саяхатшылар үшін аттракцион орны болып табылатын республикалық қалалар.

Қазақстанда қонақжайлылық индустриясы дамуын жалғастыруда, елімізде жаңа қонақ үйлер ашылууда. Бұл туризм мен бизнес-саяхаттардың өскенін, сондай-ақ Қазақстанға келушілер үшін әртүрлі орналастыру нұсқаларын қамтамасыз етудегі қонақ үй желілерінің маңызды рөлін көрсетеді. Төмендегі кестеде қонақ үй тізбектерінің Қазақстанға қалай қазір және болашақта әсер ететініне SWOT талдау жасалды:

Кесте 2- Қонақ үй желілерінің Қазақстан Республикасына әкелетін әсеріне SWOT талдау

<p style="text-align: center;">Күшті жақтары</p> <ul style="list-style-type: none"> - Туризмді дамыту: қонақ үй желілері әр түрлі елдерден туристерді тарту және шетел валюталарының көбеюіне ықпал ету арқылы елдегі туризмнің дамуына ықпал етеді. - Инфрақұрылымды жақсарту: қонақ үй желілерін дамыту инфрақұрылымды, соның ішінде көлік инфрақұрылымын және қоғамдық қызметтерді жақсартуды ынталандыруы мүмкін, бұл жергілікті халықтың өмір сүру сапасын жақсартады. - Жұмыс орындарын құру: қонақ үй желілері жергілікті тұрғындарға жұмыс орындарын ұсынады, бұл жұмыссыздық деңгейінің төмендеуіне ықпал етеді. - Инвестициялар ағыны: халықаралық қонақ үй брендтерінің болуы экономикалық өсуге ықпал ете отырып, елге шетелдік инвестицияларды тарта алады. 	<p style="text-align: center;">Әлсіз жақтары</p> <ul style="list-style-type: none"> - Әлемдік экономикаға тәуелділік: қонақ үй индустриясы әлемдік экономикалық ауытқуларға сезімтал болуы мүмкін және басқа елдердегі экономикалық жағдайға сезімтал болуы мүмкін. - Қонақ үй желілері арасындағы бәсекелестік: қонақ үй желілері арасындағы қарқынды бәсекелестік баға мен пайданы төмендетуі мүмкін, бұл саланың кірістілігіне әсер етуі мүмкін. - Инфрақұрылымның жоғары құны: қонақ үй нысандарын салу және күтіп ұстау айтарлықтай инвестициялар мен ресурстарды қажет етеді.
<p style="text-align: center;">Мүмкіндіктер</p> <p>-Туристік индустрияның өсуі: ел туризмнің өсуін ынталандыру және туристік индустриядан түсетін кірісті арттыру үшін қонақ үй желілерін дамытуды</p>	<p style="text-align: center;">Қауіптер</p> <p>-Экономикалық дағдарыстар: экономикалық дағдарыстар туристер мен инвестициялар ағынын төмендетуі мүмкін, бұл қонақ үй индустриясына</p>

<p>пайдалана алады.</p> <p>-Іскерлік туризмді дамыту: конференциялар, көрмелер мен оқиғаларды тарту іскерлік туризмді ынталандырып, қосымша кірістерге ықпал етуі мүмкін.</p> <p>-Жұмыс орындарын құру және қызметкерлерді оқыту: қонақ үй желілері адами капиталды дамытуға ықпал ететін қызметкерлерді оқыту және жұмыс орындарын құру мүмкіндіктерін ұсына алады.</p>	<p>кері әсер етуі мүмкін.</p> <p>-Маусымдық: кейбір аймақтар туристік сұраныстың маусымдық өзгеруіне тап болуы мүмкін, бұл қонақ үй нысандарын басқаруды қиындатуы мүмкін.</p> <p>-Басқа елдермен бәсекелестік: елдер туристерді тарту үшін бәсекелеседі, ал қонақ үй желілері басқа туристік бағыттармен бәсекелестікке тап болуы мүмкін.</p>
--	--

Қонақ үй желілері Қазақстанның дамуында маңызды рөл атқарады және SWOT талдауда көрсетілген факторлардан басқа бірнеше негізгі себептер бойынша елге оң әсер етеді:

- Халықаралық көрінуді арттыру: Қазақстанда халықаралық қонақ үй брендтерінің болуы елдің халықаралық көрінуін арттырады және шетелдік туристер мен инвесторларды көбірек тартуға ықпал етеді.

- Инфрақұрылымды дамыту: Қонақ үй объектілерін салу және дамыту көбінесе көлік инфрақұрылымын және басқа да инфрақұрылымдық жобаларды жақсартумен қатар жүреді, бұл олар орналасқан аймақтардың дамуына ықпал етеді.

- Әлеуметтік әсер: қонақ үй желілерін дамыту жұмыс орындарын ашады және қызметкерлерге қонақ үй индустриясына қажетті дағдыларды үйретеді. Бұл жергілікті халықтың жұмыспен қамтылуын және кәсіби дамуын жақсартады.

Айта кету керек, халықаралық қонақ үй тізбектерімен көрсетілетін қызметтерді сапалы ұсыну туристік сектор өкілдерінің Қазақстанның қонақ үйлері көрсететін қызметтердің сапасын басқару туралы ойлана бастауына әкелді. Қазіргі уақытта қонақ үй қызметтерін сертифициқтау мәселесі көтеріледі. Орналастыру орындарын жіктеудің қолданыстағы жүйесі ерікті болып табылады және 2008 жылы бекітілген ережелерге сәйкес реттеледі. Айта кету керек, бүгінгі таңда жұмыс істеп тұрған барлық 2294 қонақ үйдің тек 131-і ғана елдің жұлдыздық санатына ие және бұл сан азайып келеді [6]. Қазақстанда "5 жұлдыз" санатында 26 қонақ үй, "4 жұлдыз" санатында 58 қонақ үй, ал "3 жұлдыз" санатында 47 орын бар [7].

Ірі халықаралық қонақ үй желілері бүгінде Қазақстандағы қонақжайлылық саласында елеулі фактор болып табылады және олардың елдегі қонақ үй бизнесіне әсерін бағаламауға болмайды. Бұл мақалада біз осы желілердің өзімен бірге әкелетін бірнеше негізгі артықшылықтарын және олардың жергілікті нарыққа әсерін қарастырдық. Халықаралық қонақ үй желілерімен ынтымақтастық тәжірибе мен білім алмасуға ықпал етеді, бұл жергілікті қонақ үй индустриясын дамытуға көмектеседі. Жергілікті қонақ үйлер әлемдік көшбасшылардың үздік тәжірибелерінен үйреніп, өз қызметтерін үнемі жетілдіре алады. Жалпы, Қазақстанда ірі халықаралық қонақ үй желілерінің болуы қонақ үй индустриясының өзі үшін де, жалпы ел экономикасы үшін де айтарлықтай артықшылықтар әкеледі. Бұл желілер қызмет көрсету сапасын жақсартуға, туристер мен инвестицияларды тартуға, жұмыс орындарын құруға және жергілікті бизнесті дамытуға ықпал етеді. Мұның бәрі оларды Қазақстанның қонақ үй индустриясындағы маңызды факторға айналдырады және осы бірегей және әдемі елде туризм мен қонақжайлылықтың дамуына біржақты ықпал етеді.

Қолданылған әдебиет:

1. В.А. Венкова Қонақ үй тізбегінің даму тенденциялары//Гуманитарлық және жаратылыстану ғылымдарының Халықаралық журналы.-2020.-136-138 бб.
- 2.Третьякова Т.Н. Халықаралық қонақ үй тізбектері – Челябинск:-ЮУрГУ,2020.-107б.
- 3.Гагарина Е.Н. Қонақ үйлердің бәсекеге қабілеттілігінің клиентке бағытталған тұжырымдамасы//РМАТ хабаршысы.- 2015. - №17- 86-97 бб.